

УДК 657.471.72

Бессонова Л.С., Малюта Л.Я.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Bessonova L.S., Maliuta L.Ya.

PROBLEMS OF COST ACCOUNTING IN ENTERPRISES AND METHODS FOR SOLVING THEM

До системи управління витратами в сучасному світі ставляться досить високі вимоги, вони вимагають найбільш ефективного підходу до вибору методу їх обліку. Тому метою дослідження є визначення раціональної величини витрат, що являє собою головний резерв підвищення прибутку підприємства, на що безпосередньо впливає система обліку, залежно від якої витрати можуть мати як цільовий, так і нецільовий характер.

Завданнями даного дослідження є: по-перше, визначення проблем, які виникають при обліку витрат на підприємствах, в різноманітних організаціях та установах, по-друге, виокремлення конкретних шляхів та методів його удосконалення.

Трактування поняття «витрат» в бухгалтерському обліку відрізняються від їх економічного тлумачення. Так, за визначенням, взятим зі словника фінансово-економічних термінів, «понесені витрати в традиційному для нашої практики розумінні – це зменшення частини активів, які відображають виробничі ресурси (основні засоби, товарно-матеріальні цінності) і збільшення частини пасивів, які відображають заборгованість» [3]. Під витратами загалом розуміють не безпосередньо процес виробничого використання, а процес придбання виробничих ресурсів, тобто збільшення матеріально-речової частини активів підприємства [2].

Отже, якщо характеризувати витрати з точки зору бухгалтерського обліку, вони включають тільки конкретні витрати ресурсів, які витрачаються на конкретні цілі.

Загалом, узагальнюючи проведені раніше дослідження, слід відмітити, що відображення фактичного рівня витрат у натуральному і грошовому вимірниках та контроль за раціональним використанням усіх задіяних ресурсів визначають основну мету обліку процесу виробництва і витрат [1].

В економічному тлумаченні, «витрати – це поняття, що характеризує використання різних предметів і засобів праці в процесі господарювання. Грошовий вираз суми витрат на виробництво конкретного продукту визначає поняття «собівартість» [2].

За твердженнями Ткаченка Н. М.: «у сучасних умовах для діяльності підприємств дуже важливим є правильний вибір методу обліку загальновиробничих витрат та бази їх розподілу, оскільки від цього залежить повнота включення загальновиробничих витрат до собівартості продукції і, як результат, зменшення або збільшення чистого прибутку, який є джерелом подальшого функціонування підприємства» [4].

Як відомо, загальновиробничі витрати поділяються на постійні та змінні. До змінних загальновиробничих витрат належать витрати, які змінюються прямо пропорційно від зміни обсягу виробництва. Постійні загальновиробничі витрати – це витрати, які залишаються незмінними при зміні обсягу виробництва.

Перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат встановлюються підприємством і зазначаються в наказі про облікову політику, тому що в сучасній нормативній базі немає чіткого переліку змінних та постійних загальновиробничих витрат, та й самі витрати не можливо однозначно віднести до постійних або змінних,

тому що існує ще такий вид витрат, як змішані витрати, які містять в собі змінну і постійну частини.

В сьогодишніх умовах господарювання проблема обліку змішаних витрат та вибір методики їх розподілу економічно доцільним шляхом є надзвичайно актуальною. Кожне підприємство відповідно до специфіки діяльності обирає певні методи розподілу витрат на змінні та постійні. Але проблема істотно постає при виникненні змішаних – умовно-постійних та умовно-змінних витрат. Ефективне управління змішаними витратами можливе за умови визначення впливу факторів витрат на їх величину та наявність взаємозв'язку між ними в рамках певного періоду часу.

Для вирішення зазначеної проблеми нормативна база повинна бути удосконалена, а саме у таких ключових аспектах:

– потрібно удосконалити класифікацію загальновиробничих витрат, яка містила б оптимальну кількість ознак, розкривала цільове призначення й економічний зміст витрат, враховувала організаційну структуру та особливості діяльності підприємства;

– необхідно деталізувати план рахунків бухгалтерського обліку з конкретизацією статей загальновиробничих витрат.

Узагальнюючи проведені дослідження виокремимо пропозиції, що мають практичне значення для підприємств усіх галузей національної економіки щодо удосконалення обліку їх витрат:

1. Організація обліку витрат за стадіями технологічного процесу, що дозволяє визначити внесок керівника кожного центру відповідальності в загальний розмір витрат підприємства і підвищити відповідальність менеджерів усіх рівнів управління.

2. Бюджетування доходів і витрат на виробництво продукції, яка виготовляється, що забезпечує порівнянність кошторисних і фактичних показників і можливість використання управління витратами за відхиленнями для швидкого реагування на зміну ринкових умов і пошуку вигідних комбінацій ціни й обсягу виробництва.

3. Створення системи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, що відбиває специфіку підприємств комплексної переробки сировини.

4. Можливості використання системи калькулювання неповних витрат у комплексних виробництвах для прийняття управлінських рішень щодо визначення обсягів діяльності й вибору їхніх оптимальних варіантів у розрізі асортименту продукції, що випускається.

5. Облік й калькулювання собівартості супутньої продукції підприємства, що дозволяє підвищити його прибутковість.

Удосконалення обліку витрат і калькулювання собівартості постійно перебуває в центрі досліджень. Протягом багатьох років одним із дискусійних питань вітчизняних науковців є визначення взаємозв'язку методів обліку витрат і методів калькулювання. З огляду на це зазначена проблематика може бути використана і у подальших наших дослідженнях.

Список використаних джерел:

1. Малюта Л., Лендирук П. Проблеми обліку витрат в системі управління і контролю за процесом виробництва продукції рослинництва // Збірник тез доповідей XVI наукової конференції Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя. Тернопіль : ТНТУ, 2012. С.23.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

3. Словник фінансово-правових термінів. За заг. ред. д. ю.н., проф. Л. К. Воронової. К. : Алерта, 2011. 558 с.

4. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський та фінансовий облік на підприємствах України: підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. К. : А.С.К., 2002. 542 с.